

Redacția:
Strada Beriului Nr. 2.

Toate manuscrisurile ce privesc conținutul foii sunt a se adresa redacției.

Manuscrisuri nu se înapoiază — Epistole nefrancate nu se primesc.

Un număr costă 16 bani.

ACTIVITĂȚEA

Foaie politică, economică, socială și literară.

Administrația:
Strada Beriului Nr. 2.

Prețul de abonament:
pe an 8 cor., pe 1/2 de an 4 cor., pe trei luni 2 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe an 20 franci.

Inserțiunile se acordează conform tarifului obicinuit.

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

🌿 Apare în fiecare Joi. 🌿

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Dreptul criticei.

Încă numai câteva zile ne despart de sfârșitul anului. Peste puține zile vom intra într'un nou an, peste câteva zile și ziarul nostru va începe al doilea an al existenței sale.

Când întemeietorii acestei foi au hotărât scoaterea ei, au pornit din gândul că este în sinul poporului român un curent nou, un curent ce zi de zi devine mai trainic: curentul activist, și că avem lipsă de un organ care să reprezinte acest curent, în care să se poată discuta pașii privitori la schimbarea politicii noastre de pasivitate spre o politică de activitate.

Cu vremea ni-s'a făcut apoi învinuirea, că atacăm persoane, că am scos foaia din adins numai ca să avem unde ataca bărbați cu merite neperitoare și de-a lovi în aceia, a căror destoinicie și hărnicie ne împedecă în munca noastră.

Nu, de o miie de ori nu! Noi nu am făcut cătuși de puțin mai multe personalități, decât au făcut foile în cari s'au adus aceste învinuiri la adresa noastră. Ba din contră, «Tribuna», «Tribuna Poporului» și «Gazeta Transilvaniei» au lovit mai des în bărbați români decât am făcut-o noi. Nu este măr în care unul sau altul se nu fie atacat.

E asta un rău inevitabil. Dreptul criticei ce-l exerciază presa, stă mai presus de ori-ce discuție. E chiar chemarea presei să critice activitatea publică a bărbaților noștri conducători, să tragă în discuție toți pașii lor ce-i fac ca reprezentanți ai poporului român și să-și spună vederile fără cruțare. Cel care are curajul să asume sarcina reprezentării, cel care nu se teme să desvoalte o activitate deschisă ce privește un public mai mare, să aibe și tăria să rabde să i se spună adevărul, fie acesta ori cât de crud, să aibă tăria să rămână neclintit în fața unei critice, a cărei motive au fost și sunt aceleași motive românești cari îl inspiră pe el.

Dar unde se începe și unde se sfârșește activitatea publică a unui bărbat? Cari pași cad sub competența judecătorei presei și cari nu?

Pe cât de ușoară e întrebarea, pe atât de greu e răspunsul, mai ales că și bărbații noștri politici contribuie a mări încă zăpăceala cu voe, ca astfel mai ușor se poată pescui în turbure.

Am fi ajuns acum unde am dorit să ajungem.

Da, am lovit și noi în bărbați români, fruntași, am arătat greșelile și păcatele lor, dar am fost totdeauna conduși de interesul public, nici-odată de interese private. Acești fruntași nepuțându-ne răspunde, au transplăntat afa-

cerea pe alt teren, s'au identificat cu instituțiile în fruntea cărora ajunseră, s'au identificat cu ideile, ai căror propagatori ar fi trebuit să fie, dar nu au fost, și au înfățișat atacurile noastre îndreptate activității lor ca țintind la discreditarea instituțiilor conduse de ei.

E de prisos să numim casuri concrete, pe fiecare cetitor inteligent, care a urmărit cu ceva luare aminte mersul politicii noastre, a trebuit să-l isbească dese protestări publicate ca răspunsuri la atacuri anterioare: «că el totdeauna a fost Român bun, că a făcut asta, ba aceea, că pe când venise el în orașul sau satul acela, pe-acolo nu era nici urmă de mișcare culturală, ear acum... că respectivul corespondent face un rău serviciu cauzei române etc...»

Da, rău serviciu cauzei române. Nu este Român, fie însemnătatea lui cât de infimitezimală, care să nu-și aroage dreptul de-a considera descoperirea celei mai mici greșeli, celui mai mic păcat — de un rău serviciu adus cauzei române.

Aici zace răul, nu în atacuri. Zace în împrejurarea, că noi Românii ne-am obicinuit a fi omorâți cu dragostea ce ne-o poartă foile, ne-am obicinuit să ne vedem laudași pentru cel mai mic pas ce-l facem, fără să ne dăm seamă, în interesul unui scop românesc, și ne batem apoi emfatic pieptul, când, după-ce am făcut mulți pași de cari ne-am dat seamă că nu-s în folosul nostru, ne vedem apostrofați în foi.

«... și respectivul corespondent face un rău serviciu cauzei române, când...»

Trebue să muncim să devenim neatințatori, să știm judeca și face deosebire între bine și rău — în înțeles politic — și înainte de toate să ne câștigăm tăria să recunoaștem, că am greșit, să ne îndreptăm și să nu mărim răul mistificând opiniunea, plantând discuțiile pe alt teren și îndârjind astfel spiritele.

Cătră On. Alegători de deputat ai cercului Ighiului.

La mai multe întrebări cu toată stima Vă declar, fraților alegători, că eu nu am repășit și nu voi repăși dela candidatura de deputat a cercului Ighiului.

Eu am fost și voi fi totdeauna pentru activitatea parlamentară.

Deci mi-am ținut de datorință, ca la recercarea mai multor alegători români să primesc candidatura.

Mă voi prezenta în mijlocul stimăților și iubitorilor frați alegători în timpul cel mai scurt, așa cum am promis.

La revedere!

Cu fiască stimă:

Dr. Aurel Muntean.

În preajma alegerilor municipale.

Nu mai puțin decât de 29 ani am fost neîntrerupt membru în adunarea fostului scaun al Orăștiei, și dela anectare, în municipiul Hunedoarei. În acest restimp am prezentat, fără considerare la poziția mea atințătoare ca fost notar, totdeauna interesele alegătorilor mei români; această împrejurare a o dovedi chemați sunt acei puțini membri municipali români, cu cari împreună am luat parte chiar și la desbateri acute naționale, ba mi-aduc ca azi aminte, că am fost designat din partea clubului român (Dr. Hodoș, S. Borlea, G. Secula, I. Papiu, B. Densușan, Dr. A. Tincu, T. Pop, R. Crainic, I. Simion, S. Pop) și alții a face chiar eu propunerea de introducere a luptei, ca protocolul adunării municipale să fie purtat și în limba română, care însărcinam cu plăcere o am primit. Acei domni, cari mai sunt în viață, își vor aduce aminte, că desbaterea inflăcărată a acestui obiect a ținut o înaintea amiază întreagă și abia numai după amiază s'a dărîmat prin comitele suprem de atunci Pogány.

Abia a fost ținută municipală dela care am lipsit. S'au slevat chestii aievea naționale și când era la votisare, mulți Români neatrănători de altcum, însă fricoși, părăsiau sala, încât abia rămăneam câte 6—7 inși. Așa la introducerea deobligatoare a limbii maghiare în învățământul popular și multe altele. Nu-i vorba, am plătit eu scump această independență, ca nime altul, dar n'am încetat nici de atunci incoace a-mi împlini cu sfințenie chemarea de membru municipal.

Așa cred, că această introducere nu-mi va lua-o nime în nume de rău și am expus-o ca motiv, care stă în legătură cu cele următoare.

În adunarea municipiului dela 31 Maiu a. c., la cererea unor locuitori din comuna Pricaz, aparținătoare cercului meu electoral, am interelat pe vice-comitele, că are cunoștință despre aceea, că prim-pretorul Fodor Gyula a luat în anul 1893 dela com. politică Pricaz 1050 fl. și în anul 1898 800 fl. cu scop de a cumpăra Murșul mort de cătră Bobalna și de cătră Folt pe seama comunei și că până azi ține banii la sine etc. (Vezi interpelația deja publicată în „Activitatea” în luna Iunie a. c.) În urma acestei interpelații, pe care doi locuitori din Pricaz au ascultat-o din galeria salei, atât comitele, cât mai virtos vice-comitele mi-a făcut observări aspre și pe nedreptul, ear prim-pretorului Fodor i-a dat prilej a cere însuși cercetare în contra sa. În afacere apoi am fost ascultat (?) din partea vice-comitelui aici în Orăștie, cu care ocaziune am susținut interpelația și am cerut să cerceteze însuși afacerea agravatoare în comună, ceea-ce nu a voit. Aceasta au dorit-o și locuitorii din Pricaz.

Aflu cu cale a notifica, că după interpelație prim-pretorul Fodor a mers însuși la Pricaz și a făcut (pentru ochi) cercetare în cauza proprie (?) cu care privilegiu — afirmative, ceea-ce nici eu nici pîrîtoriu nu știu — ar fi dat un libel de depunere despre banii, care i-a ținut 8 respective 3 ani la sine.

La 16 Oct. a. c., adecă cu câteva zile înainte de adunarea generală de toamnă mi-a trimis pe cale ilegală, adecă prin însuși prim-pretorul, un decis cu Nr. 19676—601 dato 11 Oct. a. c., prin care este mîntuit, că ar fi primit 1800 fl. dela comuna Pricaz ca bacșiș însă pentru procedura sa necorectă este aflat vinovat pe basa art. de lege 23 din anul

1886 §. 1 și 9 și îl pedepsește cu înfruntare precum și cu purtarea speselor de 29 cor. 20 fl., avend a restitui com. Pricaz 600 cor. spese de călătorie luate dela comună. În motivele acestui decis se constată, că prim-pretorul Fodor Gyula a primit în anul 1893 300 fl. spese de călătorie și 722 fl. a patra parte a prețului de cumpărare, care din urmă sumă, neavend lipsă de ea, o a restituit comunei la 15 Iunie 1901 (adecă 15 zile după interpelare).

Contractul s'a încheiat cu ministrul de finanțe în luna August 1895 și s'a inmanuat comunei la 3 Iunie a. c. (adecă 3 zile după interpelare. Ce coincidență?)

La 15 Iunie a. c. a făcut socoată cu comuna despre banii primiți în 1893 și a reținut pe seama sa titulo spese 300 fl.

În anul 1899 din nou au mers locuitorii din Pricaz la prim-pretorul (eu și Pricăjenii știm pozitiv că prim-pretorul a trimis după ei) să le cumpere Murșul mort de cătră Folt cu 3500 fl., a primit 850 fl. anticipație. Deoarece-ce însă țirgul nu s'a putut încheia, a dat acești 850 fl. deodată cu cei 722 fl. la 15 Iunie a. c. (deși membrii de comunitate au cerut pretorului Iosif Orbonaș și notarului Ioan Roșu să le arete unde sunt banii jurnalisași; aceștia le-a denegat cererea).

Deoarece-ce prim-pretorul ratele mai sus amintite le-a primit spre scopul indigetat, a fost a se mîntui de sub acusa aceea, că ar fi primit bacșiș. (Ce mai logică vicispănească. D'apoi ori bacșiș, ori șap, ori-și-ce, a ținut banii comunei la el și i-ar fi mai ținut, dacă nu făceam interpelația, adecă: spală-mi cojocul, da nu mi-l uda).

Până aci motivele de mîntuire. Acum urmează motivele pentru aplicarea pedepsei disciplinare, adecă a înfruntării.

Prin acelea recunoaște păcătoșenia prim-pretorelui întru toate, că a procedat contrar legii și că ar fi trebuit să știe, că el ca organ controlativ este chemat a supraveghia, ear dacă a primit bani publici este dator a purta evidență regulată.

Recunoaște că a doua sumă de 722 fl. i-a ținut la el 1 an și jum. și numai după aceea i-a dat înapoi.

Anticipația speselor de 300 fl. pentru aceea trebue să o restitue, fiindcă nu a făcut particular de spese și nu l-a așternut la comitat spre aplacitare în termen de 15 zile (atunci poate i-ar fi putut și păpa?)

O împrejurare ușurătoare este, că prim-pretorul până acum nu a mai fost pedepsit și că Pricăjenii înșiși nu au cerut socoată. (Da cine să fi provocat pe atotputernicul Fodor Gyula la socoată?)

În urmă mai este și acea împrejurare ușurătoare, că din această procedură nici împuțernicitorilor și nici comunei nu s'a cășunat pagubă. (Apoi cum stăm cu interesele după un capital de 1850 fl. pe 9 respective 2 ani? Frumoasă mîngăiere, că doară comuna Pricaz are bani de pradă?)

Din toate aceste considerate aplicarea pedepsei (înfruntare) este motivată.

Până aci decisul vice-comitelui în extras prescurtat, cine voește să-l cetească întreg, îi pot servi.

Acest decis intenționat nu l-am recurat, am făcut însă chiar acum arătare la ministrul de interne, cu atât mai virtos, că am înțeles, că dl comite-suprem l-a recurat din oficiu și ar fi zis, că se miră ce om este Bercian, face gură mare în congregație și apoi nu recurează.

Asigur însă pe dl comite, că de acum înainte voi scrie mai multe lucruri, cari taie

— **Vrăbiile și usturoiul.** S'a constatat, că vrăbiile nu suferă mirosul de usturoi (aiu), care împrejurare se poate exploata cu succes ca să depărtăm vrăbiile dela locurile, unde nu dorim să le avem. E suficient a acăța un câțel de usturoiu la locurile, cari voim să le ferim de vrăbii, și putem fi siguri, că de acele locuri nu se va mai apropia nici o vrăbie. Așa scrie cel puțin o foaie germană de specialitate. Noi n'am controlat până acum adevărul acestei constatări, avem însă încredere în foaia germană de specialitate.

— **O dare ciudată** i-se propusese odăta renumitului ministru de finanțe din Franța Colbert — anume o dare pe talent, pe puterea spirituală. Propunătorul era de părere că în caz dacă singuraticii cetățeni și-ar da cualificația spirituală, statul ar da de venituri frumoase. Deși mai frumoase, firește, apoi dacă statul ar cualifica cetățenii, căci nime n'ar avea de obiecționat dacă ar arunca asupra lui o dare cât de mare, mai ales că darea asta ar forma pentru respectivul cetățean un fel de hârtie de valoare. Colbert, nu-i vorbă, înțelesă partea bună și amăgitoare a propunerii, dar totuși nu se putu decide s'o pună în pracsă. »Ar trebui anume să aruncăm o dare mare, din punct de vedere al onorului, asupra unor persoane dela cari n'am voi să cerem dare« — răspunsă el — »Și curtea Maiestății Sale va fi hotărât în contra acestei dări, care pe nedreptul ar arunca o sarcină mare pe maioritatea aristocrației«. Și propunerea a rămas propunere.

1092—1901. végrh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezenel közhirrő teszi, hogy a szászvárosi kir. járásbírótság 1901. évi Sp. II. 426/3 számú végzése következtében Dr. Muntean Aurel szászvárosi ügyvéd által

képviselt Mihailă János kosztesdi lakos javára Romosán Bazil kosztesdi lakos ellen 102 kor. s jár. erejéig 1901. évi szeptember hó 27-án foganatosított kielégítési végrehajtás után lefoglalt és 1000 kor. 10 fillerre becsült következő ingóságok u. m.: hizzó sertés és bérlet követelése különféle gabona nemüekből nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbírótság 1901. évi V. 723/2 számú végzése folytán 102 kor. tőkekövetelés, ennek 1901. évi január hó 11 napjától járó 5% kamatai, váltó díj és eddig összesen 79 kor. 60 fill.-ben bíróilag már megállapított költségek erejéig Ludesden a vizi malomban leendő eszközzésére 1902. évi január hó 4 napjának délelőtti 8 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és telülfoglaltaták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

A befolyandó vételár birói letétbe helyeztetik.

Kelt Szászvároson, 1901. évi decz. hó 21. napján.

Rácz Árpád,
kir. bir. végrehajtó.

Sz. 1662—901.

bvghtó.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezenel közhirrő teszi, hogy a puji kir. járásbírósnak 1901. évi V. 624. számú végzése által dr. Hauer Sándor budapesti ügyvéd által képviselt Kozák Lajos kereskedő petrosenyi lakos végrehajtást szenvedett ellen 407 kor. 28 fill. tőke, ennek 1901. évi június hó 17-ik napjától számítandó 6% kamatai 1/3 % váltódíj és eddig összesen 97 kor. 10 fillér perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróilag lefoglalt a puji kir. jbiróságnak 1901. V. 641 sz. végzése által dr. Pásztor József budapesti ügyvéd által képviselt Liszer és Droth cég javára 39 kor. hátr. tőke, ennek 1901. február 1-től járó 5% kamatai és eddig összesen 65 kor. 58 fill. perköltség, a puji kir. jbiróságnak 1901. V. 804 sz. végzése által dr. Ornstein Jakab bécsi ügyvéd által képviselt Volk Henrich javára 363 kor. 44 fill. tőke, ennek 1901. július 31-től járó 6% kamatai eddigi összesen 44 kor. 90 fill. perköltség, a puji kir. járásbírósnak 1901. V. 860 sz. végzés által dr. Muntean Aurél szászvárosi ügyvéd által képviselt Bidu N. Vaszilie javára 57 kor. 50 fill. tőke, ennek 1901. június hó 17-től járó 5% kamatai és eddig összesen 55 kor. 50 fill. perköltség, a puji kir. jbiróságnak 1901. V. 985 sz. végzése által dr. Schulhof Zsigmond dévaj lakos ügyvéd javára 50 kor. tőke, eddig összesen 49 kor. perköltségkövetelések erejéig ugyanazon végrehajtást szenvedők ellen elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróilag felütlglalt és 1374 koronára becsült házi butorzat, bolti állványok és felszerelések, valamint 9 liqueres hordóbból álló ingóságok nyilvános árverés után eladatnak.

Mely árverésnek az 1901. V. 624/4, 641/2, 860/2, 985/2, 804/2 sz. kiküldést rendelő végzések folytán a helyszinén, vagyis Petroseny községben végrehajtást szenvedett hakásán és bolti helyiségében leendő eszközzésére 1902-ik évi január hó 9-ik napjának délelőtti 11 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. LX. t.-cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverés 5 ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Pujon, 1901. évi december 12-én.

Rácz József,
kir. bir. végrehajtó.

(3) 1-

La aleg
câtigat al

„D A C I A“

institut de credit și economii, societate pe acții.

Reședința societății: **Orăștie** (Szászváros, Broos).

Birourile societății se află în casele proprii:
(Strada Berăriei nr. 12, lângă posta regească).

Capital social 100.000 cor.

Operațiunile societății sunt:

A) primește depuneri spre fructificare.

a) depuneri fără anunț până la 100 cor. 5 1/2 %.

b) depuneri mai însemnate cu anunț de un an cu 6%.

c) depuneri făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere cu 6%.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri se cuprinde în libelul de depuneri.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se rezoluează fără întârziere.

B) Acoardă credite personale pe lângă cambii sau obligații cu caventi.

C) Acoardă împrumuturi pe efecte.

D) Acoardă împrumuturi pe lângă siguranță ipotecară.

E) Instiue ramul de amanetare pe aurituri, argintării, pe lângă dispozițiile legale existente, procurându-și concesiunea forului competent.

F) Cumpără și vinde efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

G) Cumpără și vinde realități.

H) Cumpără și vinde ori-ce lucruri mobile.

I) Tot felul de întreprinderi comerciale și economice, în societate cu alții ori singură.

K) Finanțează patente.

L) Arêndează și exarêndează realități și alte drepturi și întreprinderi de tot soiul.

Directiunea.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

in Orăștie zászváros

Opuri ———
Bilete de log.
Broșuri ———
Circulare ———
Bil. de vizită
Invitări ———
Bilanțuri ———
Acții ———
Cap. de epist.
Placate ———
Ord. de dans
Adrese ———
Compturi ———
Note ———
Preț Curent.
Anunțuri ———
Registre ———
Imprimare ———
Couverte ———
Bilte de cun.
Etc. etc. etc.

Există deja de 13 ani și este pro-
văzută cu tot felul de material
necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografie

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce co-
mande repede și cu prețuri mode-
rate, se îngrijește totodată ca toate
acelea să fie estetic lucrate și
fără erori.

Până de present se bucură de sprigi-
nului celor mai îndepărtate orașe. Dovadă
aceasta despre promptitudinea și
acurateța cu care efectuește ori-ce
lucrare.

Ca unica tipografie românească în
acest mare comitat, se roagă de bine-
voitorul sprigin al celorlalte institute
rom., precum și al privaților.